
RAPORT

Z DIAGNOZY POTRZEB SPOŁECZNYCH I POTENCJAŁÓW

NA TERENIE GMINY JAROCIN

realizowanej w ramach projektu:

„JAROCIŃSKIE CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH”

dofinansowanego w ramach

Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych

w środowisku lokalnym.

Wykonawca: Fundacja Partycypacja

Jarocin 2021 r.

CUS - nowa jakość życia mieszkańców Gminy Jarocin

RAPORT Z DIAGNOZY POTRZEB I POTENCJAŁÓW

Jarocin 2021

WPROWADZENIE

Jarocin tworzy nową instytucję z myślą o podniesieniu jakości życia mieszkańców. Widniejąca na stronie tytułowej fotografia budynku Centrum Socjalnego im. Jana Pawła II pokazuje miejsce, w którym zrodziła się idea powołania do życia innowacyjnej instytucji w postaci Centrum Usług Społecznych. Miejsce to nie jest przypadkowe. Tutaj działa Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS), w którym od lat podejmowane są niestandardowe działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Jarocin. Przekształcenie MGOPSw Centrum Usług Społecznych (CUS) jest więc naturalną kontynuacją dotychczasowych przedsięwzięć. Z drugiej jednak strony trzeba podkreślić, że po przekształceniu nastąpi istotna zmiana. O ile dotychczas oferta była kierowana głównie do klientów pomocy społecznej, o tyle teraz potencjalnymi uczestnikami planowanych przedsięwzięć mogą być wszystkie kategorie mieszkańców Gminy Jarocin.

Tę istotną zmianę skrótowo wyraża tytuł niniejszego raportu „CUS - Nowa jakość życia mieszkańców Gminy Jarocin”. Z dniem 1 stycznia 2020 roku weszła w życie ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Ustawa powstała jako prezydencka inicjatywa ustawodawcza i uzyskała akceptację wszystkich sił politycznych w Parlamencie. Pomysłodawca i promotor ustawy w następujący sposób wyjaśnia misję tej nowej instytucji:

„Centra usług społecznych mają za zadanie zapewnić Polakom dostęp do kompleksowych usług społecznych na poziomie gminy, a zarazem wspierać integrację i rozwój samorządowych wspólnot terytorialnych i przez to wzmacniać polską samorządność. Centra pomyślane zostały jako podmioty koordynujące lokalne systemy usług społecznych użyteczności publicznej, a więc usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców, a nie tylko dla tych biedniejszych czy słabszych” (Marek Rymsza 2020: 3).

Wspomniana ustawa nie zobowiązuje gmin do tworzenia CUS. Jest to zadanie fakultatywne. Jednak w Jarocinie podjęto decyzję w pierwszym możliwym momencie. To nie jest przypadek. Oprócz wspomnianego już MGOPS istnieje tutaj szereg instytucji i organizacji, które stanowią istotny potencjał sprzyjający tworzeniu nowych rozwiązań. Jest też tutaj wiele potrzeb, które mają szansę być zaspokojone dzięki szerszej ofercie usług organizowanych przez CUS. O tym mówi prezentowany raport z diagnozy.

Dziękuję wszystkim, którzy zechcieli poświęcić swój czas i porozmawiać ze mną w ramach wywiadów indywidualnych i warsztatów grupowych oraz wypełnić ankiety. Ja jestem autorem raportu, ale diagnoza miała charakter partycypacyjny. Jej współautorami są pracownicy MGOPS/CUS, osoby twórcze, zaangażowane i otwarte na współpracę.

Mariusz Kwiatkowski – Fundacja Partycypacja, Uniwersytet Zielonogórski

SPIS TREŚCI

1. CELE, ZAŁOŻENIA I ETAPY DIAGNOZY	6
2. POTRZEBY I POTENCJAŁY Analiza danych zastanych	9
3. NAJPILNIEJSZE ZADANIA Sprawozdanie z warsztatu.....	16
4. POTENCJAŁY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
Analiza w świetle indywidualnych wywiadów pogłębionych.....	18
5. POTRZEBY WYBRANYCH KATEGORII MIESZKAŃCÓW	
Wnioski z badań ilościowych	25
6. USTALENIA I REKOMENDACJE	38
7. ANEKS: Kwestionariusz wywiadu / ankiety.....	41

1. CELE, ZAŁOŻENIA I ETAPY DIAGNOZY

Głównym celem diagnozy jest zgromadzenie i interpretacja danych dotyczących potrzeb i potencjałów lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych w związku z tworzeniem Centrum Usług Społecznych w Gminie Jarocin.

Zgromadzone dane, ich interpretacje i wypracowane rekomendacje mają służyć gminie i jej mieszkańcom w wypełnieniu ustawowych zasad określonych w art. 14 ustawy o CUS (powszechność, podmiotowość, jakość, kompleksowość, współpraca, pomocniczość, wzmacnianie więzi społecznych).

Aby umożliwić osiągnięcie wskazanego celu głównego, sformułowano i podjęto próbę realizacji następujących celów szczegółowych, które, ze względu na sekwencję działań, można również nazwać etapowymi:

Cel szczegółowy nr 1

Ustalenie kontekstu ekonomiczno-społecznego i instytucjonalnego, w którym tworzone jest w Jarocinie Centrum Usług Społecznych;

Cel szczegółowy nr 2

Ustalenie listy najpilniejszych i najważniejszych zadań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju usług społecznym w ramach planowanego powołania centrum usług społecznych (CUS) oraz ustalenie dalszego toku postępowania w ramach diagnozy;

Cel szczegółowy nr 3

Ustalenie potencjałów organizacyjnych wybranych organizacji, które mogłyby w przyszłości być realizatorami planowanych wstępnie usług.

Cel szczegółowy nr 4

Ustalenie w jakim stopniu zaproponowane wstępnie działania są oczekiwane i akceptowane przez potencjalnych odbiorców postulowanych usług.

Diagnoza została przeprowadzona zgodnie z podejściem opracowanym w serii broszur składających się na pakiet edukacyjny „Jak utworzyć i prowadzić centrum usług społecznych?” przygotowany przez Kancelarię Prezydenta RP. Jednym z elementów tego pakietu jest opracowanie pod tytułem: Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych (Bazuń, Frątczak-Mueller, Jaskulska, Kwiatkowski, Mielczarek-Żejmo 2020).

Autorzy wspomnianego opracowania w następujący sposób charakteryzują zadania diagnozy:

- Jest źródłem wiedzy na temat najistotniejszych potrzeb mieszkańców.
- Identyfikuje i opisuje potencjały mieszkańców oraz lokalnych instytucji i organizacji.
- Stanowi podstawę kompleksowych działań.
- Określa sposoby zapewnienia wysokiej jakości usług.
- Wskazuje metody rozwiązywania zidentyfikowanych problemów.
- Określa obszary zaangażowania różnych grup mieszkańców w proces rozwiązywania wspólnych problemów.
- Zawiera rekomendacje dotyczące współpracy między podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi (Bazuń i inni 2020: 5-6).

Według autorów omawianego opracowania dobra diagnoza powinna spełnić następujące warunki:

- Wieloaspektowość;
- Kompleksowość;
- Zróżnicowanie metod badawczych;
- Partycypacja;
- Praktyczność (Bazuń i inni 2020: 7-9).

Niniejsza diagnoza, która została przeprowadzona w lipcu i sierpniu 2021 roku spełnia wszystkie wymienione i inne wymogi. Badania składały się z następujących etapów:

1. Analiza danych zastanych.
2. Warsztaty informacyjno-diagnostyczno-strategiczne.
3. Opracowanie kwestionariusza ankiety / wywiadu oraz scenariusza wywiadu.
4. Wywiady pogłębione.
5. Badania ilościowe.

W kolejnych częściach raportu zostały omówione wymienione etapy badań. Zastosowanie poszczególnych metod wiązało się z próbą realizacji kolejnych celów szczegółowych.

2. POTRZEBY I POTENCJAŁY

Analiza danych zastanych

Celem tego etapu badań było ustalenie kontekstu ekonomiczno-społecznego i instytucjonalnego, w którym tworzone jest w Jarocinie Centrum Usług Społecznych. Analizie poddano szereg dokumentów strategicznych. Szczególną uwagę zwrócono na Gminny Program Rewitalizacji oraz Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych.

- **Strategia Rozwoju Gminy**

Analiza Strategii Rozwoju Gminy wykazała, że jednym z jej strategicznych celów jest - jak to hasłowo ujęto - „Przyjazny Jarocin”. Za tym hasłem kryją się następujące intencje:

Zamierzeniem jest stworzenie Gminy przyjaznej dla lokalnej społeczności, przedsiębiorców oraz turystów, a przede wszystkim dającej wszystkim mieszkańcom równe szanse rozwoju osobistego oraz zdobywania i podnoszenia kwalifikacji. Przenika m.in. takie obszary jak: ekologię, bezpieczeństwo, szkolnictwo, opiekę dla ludzi potrzebujących, rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz rozwój życia kulturalnego oraz turystyki (s. 47).

Wskazane wartości i cele mogą być podstawą planowanych działań na rzecz rozwoju usług społecznych dla wszystkich mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy nie są w stanie zaspokoić własnych potrzeb.

- **Raport o Stanie Gminy**

Raport o stanie gminy za rok 2020 zawiera następujące dane:

*Gminę Jarocin zamieszkuje **45 437 stałych mieszkańców**, w tym 23 558 kobiet i 21 879 mężczyzn. Liczba urodzeń wyniosła 453, natomiast liczba zgonów 570. Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł 117.*

W porównaniu do poprzedniego, 2019 roku nastąpił spadek ludności o 294 mieszkańców. Liczba mieszkańców podlega zmianom, od 2015 do

2017 roku odnotowano spadek ludności z 45 653 do 45 571. Od 2017 roku można zaobserwować wzrost o 207 mieszkańców, następnie od 2018 roku rozpoczęła się tendencja spadkowa i odnotowano zmniejszenie liczby mieszkańców o 47. Natomiast na podstawie danych demograficznych za rok 2020 wynika, że nastąpił dalszy spadek ludności o 294 mieszkańców (s. 6).

W 2020 roku – w świetle cytowanego raportu - Gmina Jarocin współpracowała z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- Stowarzyszenie „Rodzina-Szkoła-Gmina” w Roszkowie
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Siedlemin „Szkoła Dzieciom”
- Stowarzyszenie Edukacyjne „Nasza Szkoła” w Bachorzewie
- Stowarzyszenie Edukacyjne w Łuszczanowie
- Stowarzyszenie Pomocy Szkole „Żak” w Prusach
- Potarzyckie Stowarzyszenie Oświatowe
- Fundacja Animacji Społeczno-Ekonomicznych w Jarocinie (w ciągu roku zmiana nazwy na: Fundacja Rozwoju Południowej Wielkopolski)
- Fundacja ZOO Zaradni Odważni Oryginalni w Wilkowie
- Rugby Klub Sparta Jarocin
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy Białe Tygrysy Jarocin
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Tęcza” im. Macieja Kostki w Radlinie
- Międzyszkolny Klub Sportowy Jarocin
- Związek Harcerstwa Polskiego - Chorągiew Wielkopolska - Hufiec Jarocin
- Parafialny Uczniowski Klub Sportowy „Antonio” Jarocin
- Jarociński Klub Sportowy „Jarota”
- Stowarzyszenie Edukacyjne na rzecz rozwoju Szkoły Podstawowej nr 4 „Przyjaciele Czwórki”
- Międzyszkolny Klub Lekkoatletyczny Jarocin
- Stowarzyszenie na Rzecz Witaszyc
- Stowarzyszenie na rzecz wsi Roszków
- Jarociński Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Stowarzyszenie OPUS w Jarocinie
- Dom Zakonny w Jarocinie Prowincji Św. Franciszka z Asyżu
- Stowarzyszenie Biegacze Jarocin
- Fundacja 750-lecia Jarocina
- Stowarzyszenie na rzecz wsparcia i rozwoju Familii w Jarocinie
- Jarocińskie Stowarzyszenie "POMOST"

- Jarocińskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "SENIOR"
- Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta - Koło Pleszewskie
- Caritas Diecezji Kaliskiej (s. 15-17)

Liczba organizacji współpracujących z gminą świadczy o dwóch cechach badanej społeczności. Po pierwsze, społeczność jest aktywna i ma skłonność do zrzeszania się w celu realizacji wspólnych celów. Po drugie, jest tutaj relatywnie mocno rozwinięta kultura współpracy. Może się ona stać podłożem kolejnych wspólnych działań w ramach przyszłego CUS.

Społeczne aspekty i efekty rewitalizacji

Poniżej cytowany jest obszerny fragment raportu dotyczący realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Został on wybrany ze względu na liczne dane obrazujące, z jednej strony rozmach z jakim realizowana jest rewitalizacja w gminie, a z drugiej strony jej społeczne aspekty i efekty, które są podłożem działań w ramach przyszłego CUS:

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zaplanowano następujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne (dla wszystkich celów strategicznych) i część z nich zrealizowano (stan na dzień 30 kwietnia 2019 roku „Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jarocin na lata 2016 – 2025”):

- 1) Kluby samopomocy/Seniora – *zrealizowano*;
- 2) Adaptacja na cele edukacyjne i społeczne budynków i ich otoczenia przy ulicy Przemysłowej 3 – *zrealizowano*;
- 3) „Mieszkać wspólnie” - mieszkania treningowe / chronione – *w trakcie realizacji*;
- 4) Młodzieżowe Kluby Integracji i Aktywizacji;
- 5) „Edukacja medialna lokalnie” – *zrealizowano*;
- 6) Placówka wsparcia dziennego,
- 7) Środowiskowy Dom Samopomocy w Jarocinie – *realizowane*;
- 8) Warsztaty fotograficzne „Młody fotograf” – *zrealizowano*;
- 9) Centrum zatrudnienia wspomaganego – *w trakcie realizacji*;
- 10) Kraina marzeń;
- 11) Wydarzenia integrujące społeczność lokalną – *zrealizowano*;
- 12) Generator projektów;
- 13) Czytanie na polanie – *zrealizowano*;
- 14) Kino wagonowe;

- 15) Zagospodarowanie i „otwarcie podwórek” w centrum miasta Jarocin;
- 16) Czwartki regionalne – *w założeniu jest to cykl spotkań bez wyraźnej daty końcowej*;
- 17) Renowacja organów w kościele parafialnym p.w. Chrystusa Króla w Jarocinie w celu wykorzystania ich pełnych możliwości w organizacji wydarzeń kulturalnych;
- 18) Miejsce integracji mieszkańców osiedla i całej Gminy;
- 19) Rozszerzenie oferty sportowej poprzez rozbudowę infrastruktury;
- 20) Budowa Multimedialnego Centrum Południowej Oficyny Wydawniczej Etap II;
- 21) Budowa budynku hali produkcyjno – magazynowej wraz z zapleczem socjalno –biurowym;
- 22) Poprawa lokalnej gospodarki poprzez zwiększenie zatrudnienia na terenie Przemysłowym – *zrealizowano*;
- 23) Zwiększenie efektywności starych obiektów budowlanych poprzez ich rozbudowę, termomodernizację, wykorzystanie technologii fotowoltaicznej i nadanie im nowych funkcji - *zrealizowano*;
- 24) Stworzenie na ścieżce rowerowej przy firmie samoobsługowej stacji naprawy rowerów;
- 25) Stworzenie w drodze w okolicy firmy zadaszonego przystanku autobusowego;
- 26) Stworzenie niewielkiego punktu szkoleniowego dla grafików i uczniów szkół o profilu reklama/grafika/poligrafia we współpracy z lokalnym technikum/liceum;
- 27) Ustawienie na terenie zdegradowanym tablic informacyjnych z hasłami motywującymi do działania, podjęcia pracy, pozytywnego myślenia, pokonania samotności, wyeliminowania wykluczenia społecznego;
- 28) Stworzenie przestrzeni mieszkaniowej i usługowej wysokiej jakości;
- 29) Budowa budynku z przeznaczeniem na żłobek i przedszkole;
- 30) Zmiana sposobu wykorzystania oraz rozszerzenie działalności w kamienicy przy ulicy Śródmiejskiej 11;
- 31) Rewitalizacja obszaru targowiska w Jarocinie – *w trakcie realizacji*;
- 32) Budowa lokalu usługowo –mieszkalnego;
- 33) Utrzymanie dostępu mieszkańców gminy Jarocin do podstawowych usług zdrowotnych oraz znaczące poprawienie ich jakości poprzez przeprowadzenie przebudowy budynku głównego szpitala w Jarocinie;
- 34) Budowa sieci teleinformatycznej w Jarocinie – *w trakcie realizacji*;

- 35) Budowa Centrum Danych miasta Jarocin wraz z serwerownią i archiwum;
- 36) Rewitalizacja historycznej kamienicy Jedwabnych;
- 37) Modernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych stanowiących własność JTBS – *w trakcie realizacji*;
- 38) Adaptacja pomieszczeń budynku przy ulicy Przemysłowej 3 w Jarocinie należącego do spółki Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jarocinie pod działalność społeczną – *w trakcie realizacji*;
- 39) Modernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych – Wspólnot Mieszkaniowych zarządzanych przez Jarocińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. – *w trakcie realizacji*;
- 40) Modernizacja budynków stanowiących własność Gminy Jarocin zarządzanych przez Jarocińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.;
- 41) Stworzenie przestrzeni mieszkaniowej i usługowej;
- 42) Przebudowa budynku nr 14/5 na ul Wolności w Jarocinie;
- 43) Ocieplenie budynku i wymiana okien – Okręg Stare Miasto. ul. Wrocławska 1 (kamienica);
- 44) Zagospodarowanie przestrzenne wraz z budynkiem – Okręg Śródmieście. ul. Poznańska 6, nr działki 313;
- 45) Ocieplenie budynku mieszkalnego wielorodzinnego. Posadzenie roślinności (tereny zielone) na działce – Okręg Przemysłowy. ul. Dąbrowskiego 17;
- 46) Budowa parkingu między ul. Kościuszki, a ul. Kilińskiego w Jarocinie – *zrealizowano*;
- 47) Adaptacja terenów po PKS w Jarocinie na nowoczesne centrum przesiadkowe;
- 48) Budowa centrum/węzła przesiadkowego na terenie zajezdni spółki wraz z parkingiem typu Park&Ride oraz Bike&Ride;
- 49) Przebudowa istniejącego parkingu buforowego na ul. Św. Ducha wraz z utworzeniem dojazdu od strony ul. Długiej w Jarocinie;
- 50) Budowa systemu inteligentnego parkowania w Jarocinie – *w trakcie realizacji*;
- 51) Adaptacja na cele kulturalne Pałacu Radolińskich, ruin kościoła św. Ducha i części przestrzeni Parku Radolińskich – *w trakcie realizacji*;
- 52) Rozwój systemu zieleni w Jarocinie obejmujący parki, skwery i zieleń przyuliczną – *w trakcie realizacji*;
- 53) Budowa oświetlenia w Parku Miejskim w Jarocinie wraz z modernizacją istniejącego oświetlenia – *w trakcie realizacji*;

- 54) Adaptacja budynku zabytkowego Ratusza wraz z płytą rynku i przyległymi ulicami na potrzeby realizacji zadań kulturalnych, edukacji historycznej, rekreacyjnych, społecznych i administracyjnych;
- 55) Modernizacja studni kopanych na terenie Rynku w Jarocinie;
- 56) Rewitalizacja terenów wokół ulicy Parowozownia 3 i 5, w tym poprawa komunikacji drogowej oraz rewaloryzacja terenu wokół stawu „Parowozownia”;
- 57) Pasaż kulturalno-usługowy Wrocławska 14;
- 58) Rewitalizacja Parowozowni w Jarocinie;
- 59) Przebudowa szaleatów miejskich na Rynku w Jarocinie;
- 60) Modernizacja oświetlenia ulicznego wraz z budową systemu zarządzania inteligentnym oświetleniem ulicznym – platforma SMART CITY JAROCIN – *w trakcie realizacji*;
- 61) Przyjazna przestrzeń dla seniora ze stołami do gier – Okręg Stare Miasto;
- 62) Adaptacja Cmentarza Ewangelicko-Augsburskiego przy ul. Zacisznej w Jarocinie na cmentarz komunalny;
- 63) Rock Browar Jarocin - *zrealizowano*;
- 64) Przebudowa kamienicy na rynku na potrzeby filii nr 1; stworzenie miejsca kulturalnej animacji – *zrealizowano*;
- 65) Wieża ciśnień dla mieszkańców;
- 66) Montaż iluminacji podświetlających zabytkowe budynki na terenie Jarocina – *w trakcie realizacji*;
- 67) Rewitalizacja infrastruktury Muzeum Parowozownia Jarocin i rozwinięcie jego oferty kulturalno-edukacyjnej;
- 68) Adaptacja i nowa zabudowy dla nieruchomości Park 4a, Park 5 na cele prowadzenia działalności turystycznej, gastronomicznej, hotelarskiej, kulturalnej przy zespole parkowo-pałacowym w Jarocinie – *w trakcie realizacji*;
- 69) Wprowadzanie w przestrzeń miejską elementów sztuki inspirowanych festiwalem muzyki rockowej;
- 70) Kampania edukacyjno-informacyjna mająca na celu podniesienie świadomości ekologicznej i polepszenie jakości powietrza w mieście Jarocin, w tym na terenach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji – *zrealizowano*;
- 71) Zakup 8 ekologicznych i przyjaznych dla środowiska autobusów oraz postawienie 31 wiat przystankowych – *częściowa realizacja*;
- 72) Edukacja ekologiczna oraz zakup pojemników na odpady selektywne i śmieciarek do odbioru odpadów biodegradowalnych;

- 73) Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych na budynku spółki Jarocińskie Linie Autobusowe Sp. z o.o.;
- 74) Budowa i wyposażenie ekologicznej myjni samochodowej na terenie zajezdni spółki;
- 75) Energooszczędne Centrum Sportowo - Rekreacyjne; (s. 88-91)

W świetle analizy danych zastanych można stwierdzić, że Gminę Jarocin i jej społeczność charakteryzują cztery istotne cechy:

- 1) Otwartość na inicjatywy i innowacje społeczno-organizacyjne;
- 2) Stosunkowo wysoki stopień zaangażowania społecznego i obywatelskiego wyrażający się wysoką liczbą organizacji społecznych;
- 3) Proces rewitalizacji uwzględniający aspekty społeczne;
- 4) Ścisła współpraca międzysektorowa i międzyinstytucjonalna z aktywnym udziałem Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Najważniejszy wniosek wynikający z analizy danych zastanych dotyczy gotowości społeczno-instytucjonalnej Gminy Jarocin do utworzenia Centrum Usług Społecznych. Analizowane dane zdecydowanie przemawiają na korzyść takiego rozwiązania. Z jednej strony istnieją i rysują się nowe potrzeby, które powinny być zaspokojone dzięki szerszej ofercie usług społecznych, a z drugiej strony, istnieje zespół ludzi, którzy są w stanie stworzyć i zrealizować odpowiednią ofertę usług. Są oni również w stanie stworzyć nową instytucję społeczną (CUS) poprzez przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

3.NAJPIŁNIEJSZE ZADANIA

Sprawozdanie z warsztatu

Warsztaty informacyjno-diagnostyczno-strategiczne – ustalenie listy potrzeb i potencjałów.

Celem tego etapu było ustalenie listy najpilniejszych i najważniejszych zadań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju usług społecznych w ramach planowanego powołania centrum usług społecznych (CUS) oraz ustalenie dalszego toku postępowania w ramach diagnozy. Uczestnikami warsztatu byli pracownicy MGOPS zaangażowani w tworzenie CUS, przedstawiciele organizacji i instytucji partnerskich.

Podczas warsztatów uzgodniono trzy kierunki interwencji publicznej.

1) Poprawa dobrostanu seniorów, osób z niepełnosprawnościami, zależnych i innych mieszkańców, dzięki zwiększeniu dostępu do rehabilitacji i innych usług

- Systematyczne ograniczanie barier w miejscach publicznych dla osób z różnego typu niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych (w tym również mobilnych).
- Powierzanie zadań publicznych organizacjom społecznym (w tym stowarzyszeniom, spółdzielniom socjalnym i CIS).
- Wykorzystanie istniejącej infrastruktury (budynek, w którym znajdują się pomieszczenia wykorzystywane dotychczas na mieszkania chronione).
- Zakup i wdrożenie 50 - 80 sztuk opasek dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami w celu umożliwienia im szybkiej pomocy medycznej.
- Dostęp do darmowego sprzętu rehabilitacyjnego (m. in. podnośniki dla osób niesamodzielnych i ich opiekunów).
- Udostępnienie „pokoju interwencyjnego” w domu przy ul. Zacisznej.
- Usługi pomocowe, samopomocowe, w tym usługi sąsiedzkie.

- Usługi wytchnieniowe dla opiekunów osób niesamodzielnych.

2) Poszerzenie oferty sprzyjającej rozwojowi aktywności zawodowej, społecznej i kulturowej

- Dopasowanie oferty edukacyjnej i lokalnego rynku pracy do zmieniających się potrzeb, oferta dla młodych specjalistów.
- Poszukiwanie przestrzeni i form aktywności międzypokoleniowej.
- Powołanie do życia „klubów społecznych” na terenie miasta wykorzystując dostępne, wolne przestrzenie Kamienicy Kultury (biblioteka), wzmocnienie i aktywizacja 5 Klubów Samopomocy (jeden na terenie miasta a 4 pozostałe na terenach wiejskich), dostępnych dla każdego mieszkańca Gminy Jarocin niezależnie od wieku czy sytuacji zawodowej i społecznej (osoby starsze, młodzież, kręgi kobiet wokół określonych zainteresowań).
- Koordynacja zajęć oferowanych młodzieży (informacja, dopasowanie, motywacja).
- Zapewnienie transportu dla osób starszych (i nie tylko) w celu zapewnienia dostępu do usług i możliwości integracji społecznej.

3) Rozwój systemu wsparcia dla rodzin

- Poszukiwanie przestrzeni i adekwatnych form wspólnej aktywności dla rodzin.
- Rozwój rodzinnych grup wsparcia.
- Rozwój Lokalnego Klubu Rodzinnego - usługa wsparcia skierowana dla rodzin z małymi dziećmi.
- Poradnictwo specjalistyczne dla rodziców i dzieci.

4.POTENCJAŁY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Analiza w świetle indywidualnych wywiadów pogłębionych

Celem wywiadów pogłębionych było ustalenie potencjałów organizacyjnych wybranych organizacji, które mogłyby w przyszłości być realizatorami planowanych wstępnie usług. Przeprowadzono także wywiady z wybranymi pracownikami MGOPS / CUS.

Wywiady zostały przeprowadzone z reprezentantami podmiotów i środowisk, które mają lub mogą mieć wpływ na organizację i realizację usług społecznych w ramach CUS. Biorąc pod uwagę ustalenia podjęte podczas referowanych wyżej warsztatów, podjęto decyzję o następującym doborze instytucji i organizacji oraz reprezentowanych przez nie osób.

- Dyrektor MGOPS / CUS w Jarocinie
- Dyrektor Biblioteki JOK Jarocin, reprezentująca jednocześnie organizacje pozarządowe
- Osoby reprezentujące stowarzyszenie działające na rzecz seniorów
- Osoba reprezentująca Lokalny Klub Rodzinny
- Pracownik MGOPS zajmująca się animacją lokalną w sołectwach i Klubami Samopomocy.

Poniżej przedstawiono w skrócie najważniejsze ustalenia dotyczące potencjałów badanych instytucji, organizacji i reprezentujących je osób, a także ich opinii na temat szerokiego kontekstu prowadzonej działalności.

Dyrektor MGOPS / CUS w Jarocinie

Wywiad z dyrektorem MGOPS / CUS, panem Igorem Armonem miał na celu ustalenie uwarunkowań i roli MGOPS / CUS jako przyszłego organizatora nowych usług. Na podstawie wywiadu można sformułować następujące wnioski:

- Przekształceniu MGOPS w CUS sprzyja kontekst lokalny i instytucjonalny. W Jarocinie dyrektorzy jednostek gminnych mają dużą swobodę działania na rzecz wspólnoty lokalnej. Co więcej,

są motywowani przez władze gminy do podejmowania innowacyjnych, prospołecznych rozwiązań.

- Zarówno Dyrektorowi jak i całemu zespołowi zależy na zmianie wizerunku pomocy społecznej jako aktywności stygmatyzującej. Przekształcenie w CUS jest szansą na poszerzenie zakresu działalności i uczynieniu z tej instytucji jednostki działającej na rzecz wszystkich mieszkańców, zajmującej się profilaktyką i pracą społecznościową.
- Struktura organizacyjna i sposób zarządzania MGOPS są również czynnikami sprzyjającymi. W opisywanej jednostce jest przestrzegana zasada delegowania zadań. Pracownicy czują się odpowiedzialni za realizację powierzonych im zadań i są motywowani do pracy nad własnym rozwojem zawodowym.
- MGOPS realizował i realizuje szereg projektów społecznych, znacząco wykraczając poza standardowy zakres działalności ośrodków pomocy społecznej.
- Jednym z przejawów innowacyjności i otwartości na nowe potrzeby są realizowane i zlecane przez MGOPS usługi. Na przykład usługi opiekuńcze na rzecz seniorów.
- Ważnym czynnikiem sprzyjającym jest współpraca z innymi jednostkami gminnymi i organizacjami społecznymi. Na szczególną uwagę zasługuje współpraca z Biblioteką / JOK Jarocin i organizacjami działającymi w sferze kultury.

Fot. 1. Dyrektor MGOPS / CUS, Igor Armon w towarzystwie autora raportu

Dyrektor Biblioteki / JOK Jarocin, reprezentująca jednocześnie organizacje pozarządowe

Kolejny wywiad został przeprowadzony z panią dyrektorką Agnieszką Borkiewicz. Została ona wybrana jako osoba reprezentująca z jednej strony największą instytucję kultury w gminie, a z drugiej strony jako przedstawicielka organizacji pozarządowych takich jak Stowarzyszenie „Cooltura” oraz Fundacja 750-lecia Jarocina. Celem wywiadu było ustalenie ewentualnej roli organizacji i instytucji kultury w realizacji usług organizowanych przez przyszły CUS. Dzięki przeprowadzonej rozmowie przyjęto następujące ustalenia:

- Podobnie jak w przypadku MGOPS jednostka reprezentowana przez panią Agnieszkę ma z jednej strony duże poczucie swobody działania, a z drugiej strony jest silnie motywowana do podejmowania rozwiązań niestandardowych.
- Biblioteka współpracuje z licznymi instytucjami i organizacjami, w tym z wojskiem, muzeum, władzami gminy, MGOPS.
- Ważnym przejawem aktywności Biblioteki są działania realizowane na rzecz seniorów. Początkowo finansowane z budżetu centralnego, a ostatnio z budżetu gminy.
- Działalność na rzecz seniorów cieszy się bardzo dużą popularnością. Wynika ona z różnorodności działań oferowanych uczestnikom. Innym czynnikiem jest uwolnienie się uczestników od piętna „pomocy społecznej”.
- Doświadczenia związane ze współpracą na rzecz seniorów i innych kategorii społecznych stanowią zachętę do oddziaływania poprzez uczestnictwo w kulturze, a tym samym do włączania organizacji i środowisk kultury w inicjatywy społeczne. Takie są właśnie plany w odniesieniu do Klubów Społecznych.

Fot. 2. Dyrektor Biblioteki / JOK, pani Agnieszka Borkiewicz w towarzystwie autora raportu

Osoby reprezentujące stowarzyszenie działające na rzecz seniorów

Osoby reprezentujące Jarocińskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Senior” (Karolina Matyniak – kierownik biura Zarządu Stowarzyszenia i Anna Kała – koordynator usług opiekuńczych w stowarzyszeniu) zostały poproszone o udzielenie wywiadów z trzech powodów. Po pierwsze, od kilku lat prowadzą działalność na rzecz seniorów. Po drugie, współpracują z MGOPS. Po trzecie są otwarte na nowe rozwiązania i działania. Dzięki przeprowadzonemu wywiadowi przyjęto następujące ustalenia:

- Stowarzyszenie świadczy usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niesamodzielnych.
- Zatrudnia ok. 60 osób, z których część świadczy usługi specjalistyczne.
- W ostatnim czasie świadczone usługi opiekuńcze na rzecz 123 osób, a usługi specjalistyczne na rzecz 27 osób.

Liczby podane przez Stowarzyszenie „Senior” świadczą o dużym zapotrzebowaniu na usługi dla seniorów i osób niesamodzielnych. Przedstawione informacje świadczą także o wysokim potencjale organizacyjnym i merytorycznym przygotowaniu do udzielania innego typu pomocy seniorom. Istotną okolicznością jest kilkuletnia współpraca z MGOPS polegająca na świadczeniu usług na jego zlecenie. Osoby reprezentujące stowarzyszenie wyraziły zainteresowanie poszerzeniem zakresu usług o usługi rehabilitacyjne. Jest to ważna okoliczność w kontekście planowanego pakietu usług w ramach CUS.

Fot. 3. Siedziba Stowarzyszenia „Senior”

Osoba reprezentująca Lokalny Klub Rodzinny

Kolejną rozmówczynią była pani Agnieszka Majdecka reprezentująca MGOPS / CUS i jednocześnie koordynator Lokalnego Klubu Rodzinnego w Jarocinie. Decyzja o przeprowadzeniu wywiadu z panią Agnieszką wynikała stąd, że działalność reprezentowanego przez nią klubu spotkała się z żywym zainteresowaniem uczestników i podjęto dyskusję na temat ewentualnej kontynuacji i rozwinięcia jej pod auspicjami przyszłego CUS. Podczas rozmowy przyjęto kilka następujących ustaleń:

- Lokalny Klub Rodzinny powstał w ramach projektu zainicjowanego przez Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren w Poznaniu, a prowadzony w partnerstwie ROPS i Gminą Jarocin.
- Jarocin jest jedną z trzech gmin, w których udało się projekt zainicjować i rozwinąć.
- Podstawą działalności w aspekcie merytorycznym jest autorska metoda pracy z dzieckiem i rodziną IMD.
- Dotychczas z możliwości uczestnictwa skorzystało ok. 90 rodzin, które uzyskały kilka form wsparcia, wśród których istotną rolę odgrywały spotkania edukacyjno rozwojowe.
- Zajęcia mają zarówno indywidualny jak i grupowy charakter.

Najważniejszy wniosek dotyczy zarówno dużego zapotrzebowania, które ujawniło się podczas trwania projektu jak potencjału polegającego na tym, że grupa osób, pod auspicjami CUS jest w stanie kontynuować, a nawet rozwinąć dotychczasową działalność.

Fot. 4. Lokalny Klub Rodzinny po remoncie

Pracownik MGOPS zajmująca się animacją lokalną w sołectwach i Klubami Samopomocy

W związku z tym, że podczas warsztatów ustalono, że Kluby Samopomocy/Kluby Społeczne to formuła aktywności, która powinna być rozwijana w ramach CUS, kolejną rozmówczynią była pani Barbara Antoniewicz.

Pani Barbara ma bogate doświadczenie w zakresie animacji lokalnej w kilku sołectwach na terenie Gminy Jarocin. Biorąc to pod uwagę, podczas wywiadu przyjęto kilka ustaleń.

- Animacja lokalna polegająca na tworzeniu dla mieszkańców i z mieszkańcami przestrzeni współpracy i wspólnej aktywności twórczej jest niezbędnym elementem działania przyszłego CUS.
- Owa przestrzeń powinna uzyskiwać formułę organizacyjną, na przykład w postaci międzypokoleniowych klubów społecznych. Chodzi o to, by nie oddzielać od siebie różnych pokoleń, a wręcz przeciwnie dawać im szansę na współpracę.
- Pani Barbara liczy na to, że powstanie CUS da szansę na uzyskanie większych środków finansowych na działalność animacyjną w gminie.
- Podobnie jak w innych przypadkach oddziaływanie poprzez uczestnictwo w kulturze uznano za obiecującą formułę aktywności.

Informacje zgromadzone podczas wywiadów uzasadniają sformułowanie następujących wniosków:

- 1) W Jarocinie istnieją i działają organizacje, które są w stanie zrealizować planowane wstępnie usługi na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami, zależnych oraz rodzin z małymi dziećmi.
- 2) Istnieją także dobre wzory współpracy między jednostkami gminnymi, w tym MGOPS a organizacjami społecznymi jako wykonawcami usług.
- 3) Należy ustalić w jakim stopniu mieszkańcy akceptują ustalone kierunki interwencji i zaproponowane rodzaje usług.

Fot. 5. Pani Barbara Antoniewicz oraz Pani Agnieszka Majdecka z MGOPS / CUS w towarzystwie autora

5.POTRZEBY WYBRANYCH KATEGORII MIESZKAŃCÓW

Wnioski z badań ilościowych

Biorąc pod uwagę kierunki interwencji publicznej wypracowane podczas warsztatu, uznano, że kolejnym krokiem powinno być ustalenie w jakim stopniu zaproponowane wstępnie działania są oczekiwane i akceptowane przez potencjalnych odbiorców postulowanych usług. W związku z tym zaplanowano przeprowadzenie badań ilościowych (ankiety / wywiady kwestionariuszowe) wśród mieszkańców należących do następujących kategorii:

- a) Seniorzy
- b) Osoby z niepełnosprawnością, zależne
- c) Opiekunowie osób niesamodzielnych
- d) Rodzice małych dzieci
- e) Inne osoby działające na rzecz tych kategorii osób.

Kwestionariusz ankiety / wywiadu pod nazwą „Potrzeby mieszkańców gminy Jarocin” został opracowany we współpracy między badaczem a pracownikami CUS. Oni też podjęli się roli ankierów, wykonując ją zgodnie z ustaleniami. Składał się z trzech zasadniczych części. Pierwsza część służyła ustaleniu poziomu zadowolenia z życia w różnych jego aspektach. Celem drugiej części było ustalenie rankingu najpilniejszych potrzeb związanych z usługami społecznymi i zdrowotnymi. W części trzeciej podjęto próbę ustalenia poziomu poparcia dla czterech usług wyodrębnionych wstępnie w ramach warsztatów, a także uzupełnienie tego katalogu o inne wskazane przez respondentów. Struktura tej części raportu odzwierciedla strukturę kwestionariusza.

ZADOWOLENIE Z ŻYCIA

Pytanie o zadowolenie z różnych aspektów życia zostało zadane z dwóch powodów. Po pierwsze, chodziło o to, by uzyskać ogólne tło dla danych dotyczących konkretnych usług, o które pytaliśmy w kolejnych etapach wywiadów / ankiet. Po drugie, chodziło także o ustalenie czy pod tym względem badani mieszkańcy Gminy Jarocin różnią się od ogółu Polaków i Polek. Było to możliwe dzięki temu, iż wykorzystaliśmy rozbudowane pytanie, które Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) stawia respondentom od ponad ćwierćwiecza. Ostatni raport dotyczący tej kwestii został opublikowany w maju 2021 (COBOS 2021). Wyniki badań przeprowadzonych w Gminie Jarocin były podwójnym zaskoczeniem. Okazuje się, że oceny stopnia zadowolenia z życia mieszkańców Jarocina nie odbiegają od ocen formułowanych w badaniach ogólnopolskich. Co więcej, jeśli weźmiemy pod uwagę, iż dobór do badań jarocińskich był celowy i duża część respondentów to osoby zrekrutowane do badań właśnie ze względu na różnorodne problemy (niepełnosprawność, niesamodzielność, opieka nad osobami niesamodzielnymi), to wyniki są zaskakująco pozytywne. Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że badane osoby, ogólnie rzecz biorąc są zadowolone z większości aspektów swojego życia. Można wręcz wysnuć wniosek, że w Gminie Jarocin mieszkańcy dobrze się czują i dość wysoko oceniają jakość życia.

Ten ogólny, pozytywny wniosek nie zmienia jednak faktu, że podobnie jak w przypadku badań ogólnopolskich również tutaj niektóre aspekty są oceniane zdecydowanie wyżej a inne niżej. Na zielono zaznaczono w tabeli dane wskazujące na to, że największa satysfakcja wiąże się z życiem rodzinnym, kręgiem przyjaciół i znajomych oraz właśnie z miejscem zamieszkania. Najbardziej natomiast problematyczne są (kolor czerwony) te aspekty które wiążą się ze zdrowiem i finansami oraz perspektywami na przyszłość.

Tab. 1. Ocena stopnia zadowolenia z poszczególnych aspektów życia

Stopień zadowolenia	Bardzo zadowolony	Raczej zadowolony	Średnio zadowolony	Raczej niezadowolony	Bardzo niezadowolony	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy
1. ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych	42,8%	41,4%	10,9%	0,2%	0,2%	3,5%	0,9%
6. ze swojego miejsca zamieszkania	43,9%	35,8%	15,3%	1,9%	1,4%	1,6%	0,0%
7. ze swoich dzieci	58,50%	16,3%	2,8%	0,2%	0,5%	2,4%	19,2%
8. ze swego małżeństwa/stałego związku	35,3%	24,1%	7,2%	1,4%	1,2%	1,2%	27,8%
9. z materialnych warunków bytu - mieszkania, wyposażenia	24,8%	42,0%	28,6%	4,1%	1,9%	0,7%	0,0%
10. ze stanu swojego zdrowia	10,4%	39,6%	34,1%	6,9%	5,2%	1,9%	1,2%
11. z przebiegu pracy zawodowej	20,5%	30,3%	17,9%	2,1%	0,7%	4,8%	24,3%
12. ze swoich perspektyw na przyszłość	9,6%	31,5%	26,2%	6,8%	1,6%	18,0%	4,2%
13. ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	8,6%	24,3%	44,6%	11,7%	5,8%	4,2%	0,7%
14. z całego życia	20,7%	46,7%	20,2%	2,3%	0,5%	9,1%	0,5%

Ten ogólny obraz stanu zadowolenia i niezadowolenia może być uznany za mocny argument na rzecz rozwoju usług społecznych świadczonych nieodpłatnie lub dofinansowanych przez instytucje publiczne. Osłabione zdrowie, niepewność dotycząca przyszłych losów, niskie zasoby finansowe mogą i powinny być sygnałem do podjęcia działań prowadzących do zwiększenia dostępu usług społecznych.

ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE

Celem tej części badań było ustalenie stanu zapotrzebowania na różne kategorie usług społecznych i zdrowotnych w Gminie Jarocin. Respondentom zadano w związku z tym następujące pytanie: Czy zwiększenie dostępu do wymienionych usług w Jarocinie uważa Pani / Pan za pilne? Tabela nr 2 przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie.

Tab. 2. Oceny dotyczące potrzeby zwiększenia dostępu do usług społecznych

Potrzeba zwiększenia dostępu	Zdecydowa nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa nie nie	Trudno powiedzi eć
1. do podstawowej opieki zdrowotnej	68,1%	25,3%	3,0%	0,9%	2,6%
2. do specjalistycznej opieki zdrowotnej	73,0%	22,3%	2,8%	0,5%	1,4%
3. do usług rehabilitacyjnych	72,3%	21,2%	3,3%	0,5%	2,8%
4. do sprzętu rehabilitacyjnego	61,6%	28,1%	3,5%	0,7%	6,0%
5. do poradnictwa specjalistycznego	69,1%	22,8%	3,5%	0,7%	3,9%
6. do opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych	55,1%	30,2%	2,8%	0,5%	11,4%
7. do mobilnej opieki nad osobami niesamodzielnymi w ich domach	55,6%	29,3%	3,5%	1,2%	10,5%
8. do usług mieszkaniowych (mieszkania interwencyjne, wspomagane)	47,0%	33,3%	3,7%	1,2%	14,9%
9. do usług aktywizujących, zapobiegających izolacji i samotności	53,3%	34,4%	2,8%	0,7%	8,8%
10. do usług wsparcia dla rodziców małych dzieci (do 5 r.ż.)	49,5%	37,0%	1,6%	0,7%	11,2%

Wszystkie wymienione rodzaje usług zostały przez respondentów uznane za potrzebne. W żadnym przypadku suma opinii pozytywnych nie jest niższa niż 80%. Natomiast w kilku przypadkach jest wyższa niż 90%. Można więc powiedzieć, że badani mieszkańcy Gminy Jarocin jednoznacznie opowiadają się za zwiększeniem dostępu do usług społecznych i zdrowotnych. Największe zapotrzebowanie dotyczy usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.

OCENA PAKIETU NOWYCH USŁUG

Ta część badań została zaplanowana jako próba ustalenia społecznego zapotrzebowania na usługi zaplanowane wstępnie w związku planowanym utworzeniem CUS. W poprzednich częściach niniejszego raportu pokazany został sposób wyodrębnienia pakietu składającego się z czterech rodzajów usług. Mówiąc w skrócie, wybór ten był oparty na wstępnej analizie potrzeb, ale także potencjałów. W relacjonowanych badaniach kwestionariuszowych chodziło o ustalenie stopnia akceptacji proponowanego pakietu i poszczególnych jego elementów. W związku z tym zadano respondentom następujące pytanie: „Czy uważa Pan(i) następujące propozycje usług organizowanych przez tworzone Centrum Usług Społecznych za korzystne z punktu widzenia podnoszenia jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin?”. Aby ułatwić respondentom świadomy wybór, każdą z czterech usług opisanow jednym – dwóch zdaniach.

1. KLUBY SPOŁECZNE
Tworzenie i rozwój „klubów społecznych” dostępnych dla każdego mieszkańca Gminy Jarocin niezależnie od wieku czy sytuacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Kluby mają zapewnić organizację czasu wolnego i dostęp do wydarzeń kulturalnych.
2. REHABILITACJA
Zapewnienie dostępu do usług rehabilitacyjnych dla mieszkańców Gminy Jarocin, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców mieszkań chronionych, uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Jarocinie.
3. KLUBY RODZINNE
Usługa wsparcia skierowana do rodzin z małymi dziećmi od urodzenia do 5 roku życia. Ogólnodostępne miejsce spotkań rodziców z małymi dziećmi ze specjalnie aranżowaną przestrzenią przeznaczoną dla potrzeb rozwojowych małych dzieci.

4. OPASKA MONITORUJĄCA

Usługa w postaci zapewnienia opaski monitorującej stan zdrowia skierowana dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami w celu umożliwienia im szybkiej pomocy medycznej.
Celem jest umożliwienie każdej osobie objętej usługą stałej opieki medycznej, niezależnie od miejsca, czasu i wykonywanych czynności.

Dysponując podstawowymi informacjami na temat planowanych usług, respondenci dokonali wyboru. Był to wybór zdecydowanie pozytywny. Wszystkie propozycje uzyskały bardzo wysokie poparcie – od 85% wyborów pozytywnych (opaska monitorująca), do 96% (rehabilitacja)

Tab. 3. Stopień akceptacji pakietu usług ogółem

Lista usług	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
1. Kluby społeczne (samopomocy)	66,7%	29,3%	0,9%	0,2%	2,8%
2. Rehabilitacja	67,2%	28,8%	1,4%	0,2%	2,3%
3. Kluby rodzinne	58,8%	33,9%	1,4%	0,0%	5,8%
4. Opaska monitorująca	57,0%	28,6%	3,7%	0,2%	10,5%

Ze względu na ogólny charakter poprzedniego pytania, które odnosiło się do potrzeb szeroko rozumianej kategorii mieszkańców, zapytano też o bardziej osobistą ocenę pakietu: „Która z wymienionych wyżej usług byłaby ważna dla Pani / Pana osobiście lub dla P. bliskich? Dzięki temu pytaniu udało się ustalić, że dla większości respondentów najważniejsze, z osobistego punktu widzenia są usługi rehabilitacyjne.

Tab. 4. Usługi ważne z osobistego punktu widzenia (ogół respondentów)

Lista usług	Ważna usługa
1. Kluby społeczne (samopomocy)	13,7%
2. Rehabilitacja	41,7%
3. Kluby rodzinne	20,3%
4. Opaska monitorująca	24,3%
Razem:	300

SENIORZY

W związku z tym, że ważnym celem badań było ustalenie zapotrzebowania na usługi społeczne wybranych kategorii osób, poniżej zamieszczono i zinterpretowano dane zgromadzone w wyniku wyodrębnienia informacji uzyskanych od respondentów reprezentujących te kategorie. Pierwszą z nich byli seniorzy. W ich przypadku akceptacja dla pakietu proponowanych usług jest bardzo wysoka, ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji i klubów społecznych.

Tab. 5. Akceptacja pakietu usług przez seniorów

Lista usług	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
1. Kluby społeczne (samopomocy)	75,2%	21,3%	0,0%	0,7%	2,8%
2. Rehabilitacja	68,1%	29,1%	1,4%	0,7%	0,7%
3. Kluby rodzinne	59,6%	33,3%	0,0%	0,0%	7,1%
4. Opaska monitorująca	59,6%	27,7%	3,5%	0,0%	9,2%

Seniorzy zapytani o usługi ważne z ich osobistego punktu widzenia jednoznacznie wskazują usługi rehabilitacyjne oraz opaskę monitorującą.

Tab. 6. Usługi ważne z osobistego punktu widzenia seniorów

Lista usług	Ważna usługa
1. Kluby społeczne (samopomocy)	8,2%
2. Rehabilitacja	47,1%
3. Kluby rodzinne	5,9%
4. Opaska monitorująca	38,8%
Razem:	85

Oprócz usług wymienionych w pakiecie, odpowiadając na pytanie otwarte, seniorzy wymieniają jeszcze kilka innych propozycji

Jakie inne rozwiązania/ usługi podnoszące jakość życia osób w Pana/i sytuacji życiowej byłyby według Pana/i potrzebne?
Miejsca spotkań dla młodzieży.
Asystent dla osoby niepełnosprawnej.
Dostęp do specjalistów.
Pomoc osobom starszym.
Poradnictwo psychologiczne.
Transport dla osób mających problem z samodzielnym przemieszczaniem się.

Jakie inne sprawy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin uznaje Pan/i za ważne?
Wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnością.
Mobilny urzędnik.
Mieszkania treningowe.
Za wysokie krawężniki.
Wsparcie rodzin z chorobami onkologicznymi.
Organizacja wolnego czasu dla młodzieży.
Dbanie o środowisko.

OSOBY NIESAMODZIELNE I NIEPEŁNOSPRAWNE

Osoby niesamodzielne i z niepełnosprawnościami również akceptują proponowany pakiet usług ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji.

Tab. 7. Akceptacja pakietu usług przez osoby niesamodzielne i niepełnosprawne

Lista usług	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
1. Kluby społeczne (samopomocy)	70,4%	22,2%	1,8%	0,0%	5,6%
2. Rehabilitacja	79,6%	11,1%	3,7%	0,0%	5,6%
3. Kluby rodzinne	63,0%	22,2%	1,8%	0,0%	13,0%
4. Opaska monitorująca	61,1%	24,1%	5,6%	1,8%	7,4%

Osoby niesamodzielne i z niepełnosprawnościami w zdecydowanej większości uznają usługi rehabilitacyjne za najważniejsze z punktu widzenia własnych potrzeb.

Tab. 8. Usługi ważne z osobistego punktu widzenia osób niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami

Lista usług	Ważna usługa
1. Kluby społeczne (samopomocy)	9,8%
2. Rehabilitacja	63,4%
3. Kluby rodzinne	4,9%
4. Opaska monitorująca	21,9%
Razem:	41

Oprócz usług wymienionych w pakiecie, odpowiadając na pytanie otwarte, osoby niesamodzielne i z niepełnosprawnościami wymieniają jeszcze kilka innych propozycji.

Jakie inne rozwiązania/ usługi podnoszące jakość życia osób w Pana/i sytuacji życiowej byłyby według Pana/i potrzebne?
Grupa wsparcia dla rodzin małych dzieci.
Wsparcie psychologiczne i logopedyczne.
Transport na rehabilitację osób starszych i niepełnosprawnych.
Grupa wsparcia dla rodziców po stracie dziecka.
Psychiatra dziecięcy.
Organizacja czasu wolnego młodzieży.
Wsparcie rodzin z dziećmi z trudnościami wychowawczymi.

32. Jakie inne sprawy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin uznaje Pan/i za ważne?
Wsparcie rodzin z osobami z niepełnosprawnością.
Mobilny urzędnik
Spotkania integracyjne dla osób niepełnosprawnych.
Pomoc psychologiczna.
Pomoc prawna.

OPIEKUNOWIE OSÓB NIESAMODZIELNYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOSCAMI

Akceptacja pakietu usług, podobnie jak w innych kategoriach jest wysoka ze szczególnym uwzględnieniem usług rehabilitacyjnych.

Tab. 9. Akceptacja pakietu usług przez opiekunów osób niesamodzielnych

Lista usług	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
1. Kluby społeczne (samopomocy)	53,1%	43,7%	0,0%	0,0%	3,1%
2. Rehabilitacja	59,4%	34,4%	0,0%	0,0%	6,2%
3. Kluby rodzinne	40,6%	46,9%	3,1%	0,0%	9,4%
4. Opaska monitorująca	46,9%	34,4%	6,2%	0,0%	12,5%

Oceniając usługi z punktu widzenia własnych potrzeb, opiekunowie najczęściej wybierają usługi rehabilitacyjne.

Tab. 10. Usługi ważne z osobistego punktu widzenia potrzeb opiekunów osób niesamodzielnych

Lista usług	Ważna usługa
1. Kluby społeczne (samopomocy)	28,0%
2. Rehabilitacja	40,0%
3. Kluby rodzinne	16,0%
4. Opaska monitorująca	16,0%
Razem:	25

Oprócz usług wymienionych w pakiecie, odpowiadając na pytanie otwarte, opiekunowie wymieniają jeszcze kilka innych propozycji.

31. Jakie inne rozwiązania/ usługi podnoszące jakość życia osób w Pana/i sytuacji życiowej byłyby według Pana/i potrzebne?
Opieka wytnieniowa.
Wsparcie osób z niepełnosprawnością - integracja.
Psychiatra dziecięcy.
Organizacja czasu wolnego młodzieży.
Wsparcie rodzin z dziećmi z trudnościami wychowawczymi.

32. Jakie inne sprawy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin uznaje Pan/i za ważne?
Wsparcie rodzin z osobami z niepełnosprawnością.
Pomoc psychologiczna.
Pomoc prawna.
Grupy wsparcia - różne.
Doradztwo związane z opieką nad osobą chorą.

RODZICE MAŁYCH DZIECI

Rodzice małych dzieci akceptują cały pakiet proponowanych usług, ale w największym stopniu te, które dotyczą kategorii, którą reprezentują.

Tab. 11. Akceptacja pakietu usług przez rodziców małych dzieci

Lista usług	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
1. Kluby społeczne (samopomocy)	60,0%	38,7%	0,0%	0,0%	1,3%
2. Rehabilitacja	58,7%	40,0%	0,0%	0,0%	1,3%
3. Kluby rodzinne	69,3%	28,0%	0,0%	0,0%	2,7%
4. Opaska monitorująca	48,0%	37,3%	1,3%	0,0%	13,3%

Pytani o usługi ważne z ich osobistego punktu widzenia najczęściej wybierają kluby rodzinne (55, 6%).

Tab. 12. Usługi ważne z osobistego punktu widzenia potrzeb rodziców małych dzieci

Lista usług	Ważna usługa
1. Kluby społeczne (samopomocy)	6,3%
2. Rehabilitacja	27,0%
3. Kluby rodzinne	55,6%
4. Opaska monitorująca	11,1%
Razem:	63

Oprócz usług wymienionych w pakiecie, odpowiadając na pytanie otwarte, rodzice wymieniają jeszcze kilka innych propozycji.

Jakie inne rozwiązania/ usługi podnoszące jakość życia osób w Pana/i sytuacji życiowej byłyby według Pana/i potrzebne?
Organizacja wolnego czasu dla młodzieży.
Asystent osoby niepełnosprawnej.
Bezpłatny dostęp do poradnictwa prawnego.
Wsparcie rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.
Poradnictwo logopedyczne i fizjoterapeutyczne.
Darmowy transport dla osób zależnych.
Grupa wsparcia na matek z małymi dziećmi.
Dostęp do położnej.
Psychiatra dziecięcy.
Opieka wytchnieniowa
Psycholog dla małych dzieci.

Jakie inne sprawy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin uznaje Pan/i za ważne?
Wsparcie rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.
Grupa wsparcia dla kobiet w kryzysie.
Pomoc prawna i wsparcie dla osób bezdomnych oraz ofiar przemocy domowej.
Pomoc psychologiczna dla dzieci z rodzin przemocowych i alkoholowych.
Wsparcie psychologiczne.
Wsparcie dla rodziców dzieci z poważnymi chorobami lub problemami wychowawczymi.
Dowóz posiłków do osób zależnych.
Opieka nad osobami bezdomnymi opuszczającymi dom dziecka.
Dostęp do przedszkoli i żłobków.
Mieszkania treningowe.
Organizacja wolnego czasu dla młodzieży.
Grupa wsparcia na matek z małymi dziećmi.

W świetle zgromadzonych informacji, można sformułować następujące wnioski:

- Badani mieszkańcy Gminy Jarocin są na ogół zadowoleni ze swojego życia. Poziom zadowolenia jest zbliżony do tego odnotowywanego w badaniach ogólnopolskich.

- Najwyższy poziom zadowolenia dotyczy relacji rodzinnych i przyjacielskich oraz miejsca zamieszkania.
- Przedmiotem troski i niepokoju są kwestie zdrowotne, bytowe, finansowe i niepewność dotycząca przyszłości.
- Istnieje duże zapotrzebowanie na zwiększenie dostępu do wszystkich typów usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.
- Każda z zaproponowanych usług (kluby społeczne, rehabilitacja, kluby rodzinne, opaska monitorująca) uzyskała ogromną (od 80% do ponad 90%) akceptację respondentów.

6. USTALENIA I REKOMENDACJE

W niniejszym raporcie, zgodnie z ustalonym celem, zgromadzono i poddano interpretacji dane dotyczące potrzeb i potencjałów lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych w związku z tworzeniem Centrum Usług Społecznych w Gminie Jarocin.

Pierwszym zadaniem było ustalenie kontekstu ekonomiczno-społecznego i instytucjonalnego, w którym tworzone jest w Jarocinie Centrum Usług Społecznych. Zgromadzone dane uzasadniają przyjęcie następującego wniosku:

Gmina Jarocin wykazuje gotowość społeczno-instytucjonalną gminy do utworzenia Centrum Usług Społecznych. Z jednej strony istnieją i rysują się nowe potrzeby, które powinny być zaspokojone dzięki szerszej ofercie usług społecznych, a z drugiej strony, istnieje zespół ludzi, którzy są w stanie stworzyć i zrealizować odpowiednią ofertę usług. Są oni również w stanie stworzyć nową instytucję społeczną (CUS) poprzez przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Drugie zadanie polegało na ustaleniu listy najpilniejszych i najważniejszych zadań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju usług społecznym w ramach planowanego powołania centrum usług społecznych (CUS). Dane zgromadzone głównie dzięki przeprowadzonemu warsztatowi uzasadniają przyjęcie następujących kierunków interwencji publicznej:

Poprawa dobrostanu seniorów, osób z niepełnosprawnościami, zależnych i innych mieszkańców, dzięki zwiększeniu dostępu do rehabilitacji i innych usług;

Poszerzenie oferty sprzyjającej rozwojowi aktywności zawodowej, społecznej i kulturowej;

Rozwój systemu wsparcia dla rodzin.

Trzecim zadaniem było ustalenie potencjałów organizacyjnych wybranych organizacji, które mogłyby w przyszłości być realizatorami

planowanych wstępnie usług. Na podstawie analizy danych zgromadzonych dzięki przeprowadzeniu wywiadów pogłębionych można sformułować następujące wnioski:

W Jarocinie istnieją i działają organizacje, które są w stanie zrealizować planowane wstępnie usługi na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin z małymi dziećmi;

Istnieją tutaj także dobre wzory współpracy między jednostkami gminnymi, w tym MGOPS a organizacjami społecznymi jako wykonawcami usług;

Ostatnie zadanie polegało na ustaleniu w jakim stopniu zaproponowane wstępnie działania są oczekiwane i akceptowane przez potencjalnych odbiorców postulowanych usług. Dane zgromadzone dzięki badaniom ilościowym uzasadniają przyjęcie następującego wniosku:

Cały pakiet proponowanych usług uzyskał bardzo wysoką akceptację respondentów. Za najbardziej pilną sprawę uznano zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych, ale kluby społeczne jako forma integracji i aktywizacji oraz kluby rodziców, a także opaski monitorująca uznano również za przedsięwzięcia potrzebne mieszkańcom.

Podsumowanie

Diagnoza została przeprowadzona zgodnie z zasadą triangulacji, czyli krzyżowania różnorodnych metod i technik badawczych. Uzyskano dzięki temu pogłębiony obraz sytuacji. Wszystkie usługi ujęte w katalogu spełniają trzy istotne warunki:

- (1) Są zgodne z potrzebami społecznymi (badania ilościowe);
- (2) Mogą być realizowane przez lokalne organizacje, posiadające odpowiedni potencjał organizacyjny i personalny (badania jakościowe);
- (3) Mogą być organizowane przez MGOPS / CUS, który posiada odpowiednie doświadczenia, zasoby kadrowe i organizacyjne.

7. ANEKS: Kwestionariusz wywiadu / ankiety

POTRZEBY MIESZKAŃCÓW GMINY JAROCIN KWESTIONARIUSZ WYWIADU / ANKIETY

Szanowna Pani / Szanowny Panie

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarocinie prowadzi badania dotyczące potrzeb mieszkańców w związku z planowanym poszerzeniem zakresu świadczonych usług w ramach nowej formuły organizacyjnej jaką jest Centrum Usług Społecznych. W związku z tym zwracamy się z uprzejmą prośbą o udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w niniejszym kwestionariuszu. Dzięki zebranych informacjom będziemy mogli lepiej dopasować oferowane usługi do potrzeb mieszkańców. Bardzo dziękujemy za poświęcony czas.

Wypełnia ankieter

1. ID ankietera
2. Numer bieżący kwestionariusza
3. Kategoria respondenta: S N O R I
4. Data wypełnienia

--	--	--	--	--	--

I Czy na ogół jest P. zadowolony/a

(Proszę wskazać wybraną odpowiedź, wpisując „x” w odpowiednim miejscu)

Nr		A	B	C	D	E	F	G
		Bardzo zadowolony/a	Raczej zadowolony/a	Średnio zadowolony/a	Bardzo niezadowolony/a	Raczej niezadowolony/a	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy
1.	ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych							
6.	ze swojego miejsca zamieszkania							
7.	ze swoich dzieci							
8.	ze swego małżeństwa / stałego związku							
9.	z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.							
10.	ze stanu swojego zdrowia							
11.	z przebiegu pracy zawodowej							

12.	ze swoich perspektyw na przyszłość							
13.	ze swoich dochodów i sytuacji finansowej							
14.	z całego życia							

II Czy zwiększenie dostępu do wymienionych usług w Jarocinie uważa P. za pilne?
(Proszę wskazać wybraną odpowiedź wpisując „x” w odpowiednim miejscu)

Nr		A	B	C	D	E
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
15.	do podstawowej opieki zdrowotnej					
16.	do specjalistycznej opieki zdrowotnej					
17.	do usług rehabilitacyjnych					
18.	do sprzętu rehabilitacyjnego					
19.	do poradnictwa specjalistycznego					
20.	do opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych					
21.	do mobilnej opieki nad osobami niesamodzielnymi w ich domach					
22.	do usług mieszkaniowych (mieszkania interwencyjne, wspomagane)					
23.	do usług aktywizujących, zapobiegających izolacji i samotności					
24.	do usług wsparcia dla rodziców małych dzieci (do 5 r. ż).					
25.	do innych, jakich?	(proszę wskazać i uzasadnić)				

III Czy uważa P. następujące propozycje usług organizowanych przez tworzone Centrum Usług Społecznych za korzystne z punktu widzenia podnoszenia jakości życia mieszkańców Gminy Jarocin?

(Proszę wskazać wybraną odpowiedź wpisując „x” w odpowiednim miejscu)

Nr	KLUBY SPOŁECZNE (SAMOPOMOCY)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
26.	Tworzenie i rozwój „klubów społecznych” dostępnych dla każdego mieszkańca Gminy Jarocin niezależnie od wieku czy sytuacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, osób z niepełno sprawnościami. Kluby mają zapewnić organizację czasu wolnego, dostęp do wydarzeń kulturalnych, pobudzanie aktywności obywatelskiej, integrację.					
Nr	REHABILITACJA	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
27.	Zapewnienie dostępu do usług rehabilitacyjnych dla mieszkańców Gminy Jarocin, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców mieszkań chronionych, uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Jarocinie.					
Nr	KLUBY RODZINNE	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
28.	Usługa wsparcia skierowana do rodzin z małymi dziećmi od urodzenia do 5 roku życia. Ogólnodostępne miejsce spotkań rodziców z małymi dziećmi ze specjalnie aranżowaną przestrzenią przeznaczoną dla potrzeb rozwojowych małych dzieci.					
Nr	OPASKA MONITORUJĄCA	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
29.	Usługa w postaci zapewnienia opaski monitorującej stan zdrowia skierowana dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami w celu umożliwienia im szybkiej pomocy medycznej. Celem jest umożliwienie każdej osobie objętej usługą stałej opieki medycznej, niezależnie od miejsca, czasu i wykonywanych czynności.					

30. Która z wymienionych wyżej usług byłaby ważna dla P. osobiście lub dla P. bliskich, a jeśli tak to dlaczego?

.....
.....
.....

31. Jakie inne rozwiązania, usługi, podnoszące jakość życia osób w P. sytuacji życiowej byłyby według P. potrzebne?

.....
.....
.....

32. Jakie inne sprawy dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców gminy Jarocin uznaje P. za ważne?

.....
.....
.....

Metryczka (*proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi*)

33. Płeć

- a) Mężczyzna
- b) Kobieta

34. Wiek (liczba

--	--

 ukończonych lat)

35. Wykształcenie

- a) Podstawowe / gimnazjalne
- b) Zawodowe
- c) Średnie
- d) Wyższe

36. Miejsce zamieszkania

- a) Miasto Jarocin
- b) Inna miejscowość w Gminie Jarocin